

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשי"ע, 2010
מספר השאלון: 575, 057204
נספחים: א-ב

גאוגרפיה - פיתוח הסביבה:

הפיתוח והתכנון המרחבי

2 יחידות לימוד

חלק מבחינה מפוצלת ב-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח-ההערכה: בשאלון זה 7 שאלות ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. לכל שאלה – 25 נקודות; סה"כ – 100 נקודות.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אטלס משנת 1993 ואילך:

אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה

(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)

אטלס כרטא – פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי

אטלס כרטא אוניברסלי

ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטונים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
שם "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומפוזנות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות הפיתוח והתכנון המרחבי

בשאלון זה 7 שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. החקלאות במדינות מפותחות ומדינות מתפתחות

- א. עיין בתמונות שבנספח א, שבהן נראים סוגים שונים של חקלאות. הצע שתי דרכים לחלוקה של סוגי החקלאות האלה לקבוצות. ציין על פי מה חילקת, והסבר את ההבדלים בין הקבוצות בכל אחת מן החלוקות. (7 נקודות)
- ב. באמצע המאה ה-20 החלה "המהפכה הירוקה". הסבר מהי "המהפכה הירוקה", ותאר שלושה מרכיבים שלה. (9 נקודות)
- ג. הסבר שלוש סיבות לכישלון "המהפכה הירוקה" בחלק מהמדינות. (9 נקודות)

2. חקלאות וסביבה

- א. יש הטוענים שהמשך פיתוח החקלאות בעידן המודרני מאיים על הסביבה. האם אתה מסכים עם טענה זו? הבא שלושה נימוקים לביסוס עמדתך. (12 נקודות)
- ב. עיין בטבלה שלפניך בנתונים על שיעור השטח המעובד בשיטות של חקלאות אורגנית בשתי קבוצות של מדינות. הצע הסבר להבדל בשיעור השטח המעובד בחקלאות אורגנית בין המדינות מקבוצה א' למדינות מקבוצה ב'. (13 נקודות)

שיעור השטח המעובד בחקלאות אורגנית במדינות נבחרות (2008)

המדינה	שיעור השטח המעובד (%)
קבוצה א'	
גיאנה	0.01
מצרים	0.02
בנין	0.03
קבוצה ב'	
פינלנד	6.56
שווייץ	11.08
אוסטריה	15.87

(לקוח מן האתר: www.organic-world.net)

3. מדד פיתוח

א. בטבלה שלפניך מוצגים ערכים של מדדי פיתוח של ארבע מדינות. על פי נתונים אלה, דרג את המדינות – החל במדינה המפותחת ביותר עד המדינה הכי פחות מפותחת, והסבר לפימה קבעת את הדירוג. (10 נקודות)

מדדי פיתוח של מדינות נבחרות (2008)

תוחלת חיים (שנים)	שיעור ריבוי טבעי (%)	שיעור מועסקים בחקלאות (%)	תמ"ג לנפש (דולר)	המדינה
72.3	1.65	19.0	6,000	א
80.9	0.16	1:1	36,800	ב
60.4	2.40	50.0	2,100	ג
76.5	1.05	1.1	13,800	ד

(לקוח מן: CIA World FactBook)

ב. בטבלה שלפניך מוצגים ערכים של מדדי פיתוח של בונות. הסבר מדוע קשה לדרג את כונית בדירוג שערכת בסעיף א. הסבר שני גורמים המשפיעים על מדדי הפיתוח של מדינה זו. (8 נקודות)

מדדי פיתוח של כונית (2008)

תוחלת חיים (שנים)	שיעור ריבוי טבעי (%)	שיעור מועסקים בחקלאות (%)	תמ"ג לנפש (דולר)	המדינה
77.7	3.55	0.03	55,800	כונית

(לקוח מן: CIA World FactBook)

ג. על פי המודל של רוסטוב, צפוי שתהליכי הפיתוח במדינות מפותחות יחולו גם במדינות מתפתחות. הסבר שני גורמים שעלולים למנוע תהליכים אלה במדינות מתפתחות. (7 נקודות)

4. גלובליזציה

א. לפניך מדדים אחדים שמשמשים בהם כדי למדוד את רמת הגלובליזציה של מדינות.

מיין את המדדים לשתיים או שלוש קבוצות, והסבר את המיון שלך. (9 נקודות)

— חלקו של הייצוא בתמ"ג

— מספר השגרירויות במדינה

— שיעור המשתמשים באינטרנט (לאלף נפש)

— כמות שיחות הטלפון הבין-לאומיות

— חברות המדינה בארגונים בין-לאומיים

— כמות ההשקעות של משקיעים זרים

ב. בחר בשני מדדים, כל אחד מקבוצה אחרת, והסבר מדוע כל אחד מהם מתאים

למדידת גלובליזציה של מדינות. (10 נקודות)

ג. יש הטוענים שהקניון הוא סימן היכר לתרבות גלובלית.

הבא שני נימוקים לטענה זו. (6 נקודות)

5. זרזי פיתוח — משאבי מים וים

מפעלי פיתוח יכולים לסייע לפיתוח של מדינות ואזורים, אך הם גם עלולים לגרום נזק

באזורים שבהם הם מוקמים.

א. הסבר כיצד סכרים יכולים לסייע לפיתוח אזורים ומדינות, ותאר שני נזקים שסכרים

עלולים לגרום. (13 נקודות)

ב. הסבר שתנאי דרכים לניצול של משאבי הים, ותאר את הנזק שעלולה לגרום

כל אחת מהן. (12 נקודות)

6. משאבי אנוש – הודו וסין

קרא את הקטע שלפניך, וענה על סעיפים א-ג שאחריה.
בעשורים האחרונים השכילו סין והודו לנצל את משאבי האנוש שלהן כמבוע לפיתוח בדרכים מגוונות. סין הפכה לבית החרושת של העולם, וחלק גדול ממוצרי הצריכה הנמכרים בעולם כולו מיוצרים בה. הודו לעומת זאת היא יעד מועדף על חברות היי-טק, המקימות בה מרכזי שירות, ולאחרונה גם מרכזי מחקר ופיתוח. העברת מרכזי הייצור, השירות והפיתוח להודו ולסין תרמה רבות להתפתחות הכלכלית שלהן בשנים האחרונות.

א. ציין והסבר גורם חשוב להבדל בסוג הפיתוח בין שתי המדינות. (5 נקודות)

ב. הסבר שני יתרונות שסין והודו מפיקות מהתעשיות הממוקמות בהן בעשורים האחרונים. (12 נקודות)

ג. הסבר השפעה שלילית אפשרית אחת על הודו וסין, בעקבות העברת מרכזי התעשיות אליהן. (8 נקודות)

7. תחבורה

א. לפניך השימה של פריטים שיש לשנע ממקום למקום, הכוללת את ציון נקודת המוצא שלהם ואת יעדם.

בחר בשלושת פריטים, ולכל אחד ציין כלי תחבורה אחד שכדאי להשתמש בו לשינוע, והסבר מדוע הוא מתאים. (9 נקודות)

שים לב: בחלק מהמקרים תיתכן יותר מתשובה אחת.

— פחם ממכרה לתחנות כוח

— תפוזים מישראל לאירופה

— מכוניות מיפן לארצות-הברית

— פרחים מישראל-להולנד

— גלידה ממפעלים לחנוכה

— נוסעים מלונדון לפרו

ב. עיין בתמונה של המנחת שבנספח ב (צילום אוויר אלכסוני), והסבר מדוע לדעתך

נבחרה תחבורה אווירית לפיתוח האזור הנראה בתמונה. (8 נקודות)

ג. הסבר שתי השפעות שליליות אפשריות על אזור בעקבות פיתוח התחבורה בו.

(8 נקודות)

בהצלחה!